

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧ

АУДИТЫН КОД: ТӨА-2024/20/-НА-СТА-ТТЗ

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯНХАНГАЙ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2023 ОНЫ
САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД
ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Зуунмод 2024 он

Аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал

Утас: 70272582 Цахим хаяг: khishigjargalts@audit.gov.mn

Аудитын менежер О.Амаржаргал

Утас: 70273463 Цахим хаяг: amariargalo@audit.gov.mn

Аудитор Т.Хүрэлбаатар

Утас: 70272248 Цахим хаяг: khurelbaatart@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу. Цахим хаяг: www.open.audit.mn

Товчилсон үгийн жагсаалт	3
Хүснэгтийн жагсаалт	3
1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	4
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	6
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА	10
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа	10
3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин	10
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	10
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд.....	11
3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө	11
3.4.2 Авлага.....	12
3.4.3 Бараа материал	12
3.4.4 Үндсэн хөрөнгө	13
3.4.5 Өр төлбөр	14
3.4.6 Засгийн газрын хувь оролцоо.....	14
3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	14
3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт	15
3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл.....	15
3.5.3 Нэмэлт төсөв	16
3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн	16
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	17
4.1 Ерөнхий зүйл	17
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт.....	17
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	17
4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт	17
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	18
4.5.1 Завсрын аудитын талаар	18
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	18
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	19
5.2 Албан шаардлага	Error! Bookmark not defined.
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ	19

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
СТСХ	Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн газар

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1 Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт.....	11
Хүснэгт 2 Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл.....	12
Хүснэгт 3 Авлагын үлдэгдэл	12
Хүснэгт 4 Бараа материалын үлдэгдэл	12
Хүснэгт 5 Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл	13
Хүснэгт 6 Нийт өр төлбөрийн үлдэгдэл	14
Хүснэгт 7 Засгийн газрын хувь оролцоо	14
Хүснэгт 8 Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл	15
Хүснэгт 9 Төсөл хөтөлбөрийн арга хэмжээний хүрэх үр дүн, биелэлт	16
Хүснэгт 10 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт	18

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582. Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.03.25 № 4/227
танай _____-ны № _____-г

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯНХАНГАЙ
СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
С.БАЯРМАА ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.3-д заасны дагуу Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторовн ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Төв аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гуравласан гэрээний хүрээнд 19 хөтөлбөр, 104 арга хэмжээг хэрэгжүүлж 98,3 хувьтай тус тус дүгнэгдсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитын гол асуудал гэдэг нь аудиторовн мэргэжлийн шийдлээр тайлант хугацааны санхүүгийн тайлангийн аудитад чухал нөлөө үзүүлсэн дараах асуудлууд байна.

Тайлант онд сумын нутгаар цас зуд ихтэй байсан, хүний нөөцийн асуудлаас шалтгаалж сумын орлогын төлөвлөгөө 77,776.5 мянган төгрөгөөр тасарсан байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ. Тус санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	483,128.06	552,969.50
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	61,848.57	69,361.22
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	61,848.57	69,361.22
31210	Төгрөг	61,848.57	69,361.22
33	АВЛАГА	332,690.92	368,493.38
33500	Бусад авлага	332,540.92	368,393.38
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	88,588.56	115,114.90
35100	Түүхий эд материал	38,898.51	46,426.33
35400	Хангамжийн материал	49,690.05	68,688.57
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	1,071,579.89	1,146,641.59
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	1,071,579.89	1,146,641.59
39200	Биет хөрөнгө	1,023,870.47	1,098,932.17
39300	Биет бус хөрөнгө	47,709.42	47,709.42
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	1,554,707.94	1,699,611.09
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	9,581.12	15,636.95
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	9,581.12	15,636.95
41300	Өглөг	9,581.12	15,636.95
41360	Бусад өглөг	7,875.08	14,074.24
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	1,545,126.83	1,683,974.14
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	1,545,126.83	1,683,974.14
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	892,034.56	1,031,147.27
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	1,554,707.94	1,699,611.09

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	2,242,747.80	1,613,294.26
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	147,174.85	185,178.17
110	Орлогын албан татвар	118,210.60	140,709.83
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	126,488.76	150,709.83
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-8,278.17	-10,000.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	11,855.69	24,217.88
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	17,108.56	20,250.46
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	6,691.79	7,601.77
1181	Газрын төлбөр	10,416.77	12,648.69
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	333,272.69	275,983.58
120	Нийтлэг татварын бус орлого	333,272.69	272,983.58
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	84,055.12	87,245.98
122	Тусламжийн орлого	0.00	3,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	1,762,300.27	1,152,132.51
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	95,096.20	137,842.30
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	133,696.03	216,862.21
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,533,508.04	797,428.00
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	1,902,239.80	1,469,097.28
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,887,261.53	1,298,927.47
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	977,871.23	1,288,130.42
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	257,498.52	451,464.42

2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,757.70	56,514.16
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	352,706.38	98,827.33
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	44,952.56	51,687.27
2105	Нормативт зардал	877.55	1,500.20
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,595.89	5,863.88
2107	Томилолт, зочны зардал	3,832.00	8,908.30
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	66,983.57	5,991.22
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	208,667.07	607,373.65
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	909,390.30	10,797.05
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	24,781.00	6,142.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	884,609.30	4,655.05
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	14,978.26	170,169.81
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	14,978.26	170,169.81
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	340,508.00	144,196.98
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	2,416,266.86	5,349.66
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	-2,075,758.85	138,847.31

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/ мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	2,122,863.23	1,506,565.16
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	147,174.85	185,178.17
110	Орлогын албан татвар	118,210.60	140,709.83
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	126,488.76	150,709.83
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-8,278.17	-10,000.00
113	Хөрөнгийн албан татвар	11,855.69	24,217.88
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	17,108.56	20,250.46
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	6,691.79	7,601.77
1181	Газрын төлбөр	10,416.77	12,648.69
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	213,388.12	169,554.48
120	Нийтлэг татварын бус орлого	213,388.12	166,554.48
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	173,632.37	110,068.48
122	Тусламжийн орлого	0.00	3,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	1,762,300.27	1,151,832.51
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	95,096.20	137,842.30
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	133,696.03	216,562.21
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	1,533,508.04	797,428.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,828,755.64	1,123,466.28
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,828,755.64	1,123,466.28
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	898,512.09	1,112,669.23
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	259,481.37	451,591.21
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,757.70	56,283.34
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	351,122.04	88,066.08
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	27,150.60	36,208.61

2105	Нормативт зардал	79,453.07	77,478.99
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	8,650.01	9,700.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,220.00	8,908.30
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	64,558.36	5,991.22
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	71,118.94	378,441.47
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	930,243.55	10,797.05
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	24,123.70	6,142.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	884,609.30	4,655.05
2135	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	21,510.56	0.00
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	294,107.58	383,098.87
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	234,518.19	375,486.22
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	234,518.19	375,486.22
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	234,518.19	375,486.22
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-234,518.19	-375,486.22
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	-92,247.00	-100.00
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	92,247.00	100.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	-32,657.61	7,512.65

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,041,195.94	783,094.97	1,896,181.83	3,720,472.74
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	378,389.05	274,703.22	892,034.56	1,545,126.83
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	378,389.05	274,703.90	2,967,793.41	3,620,886.37
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-662,806.89	-508,391.07	1,071,611.59	-99,586.37
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	-0.69	0.00	-0.69
9	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	-2,075,758.85	-2,075,758.85
11	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	378,389.05	274,703.22	892,034.56	1,545,126.83
20	2023 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	378,389.05	274,437.82	1,031,147.27	1,683,974.14
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	378,389.05	274,703.22	892,299.96	1,545,392.22
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0.00	-265.40	0.00	-265.40
19	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	138,847.31	138,847.31

2.5 Аудит хийсэн нэгтгэсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,479,717.20	1,206,257.88
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,077,848.60	994,581.32
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,071,648.60	988,439.32
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	428,209.30	413,908.10

2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	54,151.20	51,976.59
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	481,089.50	428,316.29
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	35,735.30	35,697.62
2105	Нормативт зардал	1,000.00	1,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	31,206.00	20,479.20
2107	Томилолт, зочны зардал	9,742.30	8,908.30
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	7,515.00	5,991.22
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,000.00	22,162.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	6,200.00	6,142.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	6,200.00	6,142.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	301,368.60	211,576.56
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	100,500.00	100.00
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	1,479,717.20	1,230,670.46
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	141,381.60	137,842.30
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	1,166,848.60	1,060,488.07
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	156,487.00	29,340.09
36	ТУСЛАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС САНХҮҮЖИХ	15,000.00	3,000.00
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	52	52
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	2	2
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	25	25
65	ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	25	25

2.6 Аудит хийсэн нэгтгэсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	138,311.22	218,062.21
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	78,311.22	58,152.55
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	50,018.17	44,947.49
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	0.00	36,307.42
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	0.00	4,306.75
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	1,044.00	0.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	250.00	0.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	48,724.17	4,333.32
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	28,293.06	13,205.05
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	22,126.50	0.00
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	6,166.56	13,205.05
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	60,000.00	159,909.66
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	60,000.00	159,909.66
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	133,696.03	218,062.21
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	133,696.03	218,062.21
III	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	-4,615.20	0.00

3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг дарга нь Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 56 дугаар зүйлийн 56.1-д “Засаг дарга нь харьяалах нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр, харьяалах дээд шатны Засаг даргын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах, түүнчлэн тухайн Хурлын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий төрийн төлөөлөгч мөн” гэж заасан ба мөн хуулийн 59 дүгээр зүйлийн 59.1-д “Сумын Засаг дарга харьяалах нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу 59.1.1-59.1.23-д заасан бүрэн эрхийг хэрэгжүүлдэг байна.

Мөн Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2-д “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч төсвийн удирдлагын талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу 14.2.1-14.2.12-т заасан бүрэн эрхийг, мөн хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4-д “Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч нь түүнд харьяалагдах төсвийн талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ” гэж заасан бүрэн эрхийг тус тус хэрэгжүүлэн, Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангаа аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчид нэгтгэн тайлагнадаг байна.

Нүүдэлчин агро ферм ХХК сүүний кластер ферм, Япон улсын санхүүжилтээр “Харүмафүжи сүүний фирм” аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 80,000.0 мянган төгрөгөөр Нарлаг хороололд халаалтын шугам татсан байна. Мөн төрийн албан хаагчдын орон сууцыг 100,000.0 мянган төгрөгөөр бариулахаар тендер шалгаруулсан байна. Багш бүрд нэг компьютер хөтөлбөрийн хүрээнд 14 багш зөөврийн компьютертой болсон байна.

Төв аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гуравласан гэрээний хүрээнд 19 хөтөлбөр, 104 арга хэмжээг хэрэгжүүлж 98,3 хувьтай тус тус дүгнэгдсэн байна.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Баянхангай сумын Засаг дарга нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль Шилэн дансны тухай хууль зэргийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажиллаж байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамрагдаагүй, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөгүй байна.

Дотоод хяналтын төлөвлөгөөг 2023 оны 5 дугаар сард засаг даргын захирамжаар дахин ажлыг хэсэн байгуулан шилэн дансны хөтлөлтөд хяналт хийж, зөвлөмж, хугацаатай үүрэг даалгавар өгч хэрэгжилтийг тооцон ажилласан байна.

Төлөвлөлтийн үе шатанд дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд туслалцаа авах шаардлагагүй гэж үзсэн.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын нэгтгэсэн тайланд 2021 онд батлагдсан 6 бүлэг, 56 зүйл бүхий нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг мөрдөж байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг Сангийн сайдын 2015 оны 341 дүгээр тушаалаар баталсан “Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн болон Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, тодруулга бэлтгэх журам”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн 1,699,611.0 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 144,903.1 мянган төгрөгөөр буюу 9,3 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1 Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Мөнгөн хөрөнгө	61,848.57	69,361.22	7,512.65
Авлага	332,690.92	368,493.38	35,802.46
Бараа материал	88,588.56	115,114.90	26,526.34
Үндсэн хөрөнгө	1,071,579.89	1,146,641.59	75,061.70
Нийт хөрөнгө	1,554,707.94	1,699,611.09	144,903.15
Өр төлбөр	9,581.12	15,636.95	6,055.84
Засгийн газрын хуьт оролцоо /Эздийн өмч/	1,545,126.83	1,683,974.14	138,847.31
Өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө / өмчийн дүн	1,554,707.94	1,699,611.09	144,903.15

/мянган төгрөгөөр/

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Дээрх хүснэгтээс мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 69,361.2 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 7,512.6 мянган төгрөгөөр өссөн байна. Энэ нь орон нутгийн ерөнхий орлогын дансны эцсийн үлдэгдэл 11,027.7 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 14,345.9 мянган төгрөгөөр буурсан, хоршоо хөгжүүлэх сангийн эцсийн үлдэгдэл 34,706.4 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 29,240.1 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэнээс шалтгаалсан байна.

Авлагын эцсийн үлдэгдэл 368,493.3 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 35,802.4 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын авлага 83,300.0 мянган төгрөгөөр өссөнөөс шалтгаалсан байна.

Бараа материалын эцсийн үлдэгдэл 115,114.9 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 26,526.3 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын бараа материал 17,063.7 мянган төгрөгөөр, ИТХ-ын бараа материал 1,934.7 мянган төгрөгөөр, эргэлтийн эмийн сангийн бараа материал 7,527.8 мянган төгрөгөөр тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

Үндсэн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 1,146,641.6 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 75,061.7 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын үндсэн хөрөнгө 53,101.0 мянган төгрөгөөр, ИТХ-ын үндсэн хөрөнгө 17,960.6 мянган төгрөгөөр, эргэлтийн эмийн сангийн үндсэн хөрөнгө 4,000.0 мянган төгрөгөөр тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/ нь 1,683,974.1 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 138,847.3 мянган төгрөгөөр өссөн нь төсөвт байгууллагуудын үр дүнгээс шалтгаалсан байна.

3.4.1 Мөнгөн хөрөнгө

Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 69,361.2 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 7,512.6 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 2 Мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	61,848.57	61,848.57	0.00
Төгрөг	61,848.57	61,848.57	0.00
Төрийн сангийн харилцах	56,827.03	66,893.72	10,066.69
Арилжааны банк дахь харилцах	5,021.54	2,467.50	-2,554.03
Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах	0.00	0.00	0.00
Дүн	61,848.57	69,361.22	7,512.65

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Мөнгөн хөрөнгийн дансны эцсийн үлдэгдэл 69,361.2 мянган төгрөгийн 15,9 хувь буюу 11,027.7 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсвийн орлогын, 30,5 хувь буюу 21,159.5 мянган төгрөгийг Орон нутгийн хөгжлийн сангийн, 50,0 хувь буюу 34,706.4 мянган төгрөгийг хоршоо хөгжүүлэх санг, 3,5 хувь буюу 2,467.5 мянган төгрөгийг эргэлтийн эмийн сангийн үлдэгдэл тус тус байршиж байна.

Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 69,361.2 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 7,512.6 мянган төгрөгөөр өссөн байна. Энэ нь орон нутгийн ерөнхий орлогын дансны эцсийн үлдэгдэл 11,027.7 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 14,345.9 мянган төгрөгөөр буурсан, хоршоо хөгжүүлэх сангийн эцсийн үлдэгдэл 34,706.4 мянган төгрөг болж өмнөх оноос 29,240.1 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэнээс шалтгаалсан байна.

3.4.2 Авлага

Авлага дансны эцсийн үлдэгдэл 368,493.3 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 35,802.4 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 3 Авлагын үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	150.00	100.00	-50.00
Байгууллагаас авах авлага	71,315.48	129,623.88	58,308.40
Хувь хүмүүсээс авах авлага	261,225.44	238,769.49	-22,455.95
Дүн	332,690.92	368,493.37	35,802.45

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Авлагын жилийн эцсийн үлдэгдэл 368,493.3 мянган төгрөгийн 63,0 хувийг хувь буюу 232,419.5 мянган төгрөгийг хүмүүсээс авах авлага эзэлж байна. Энэ нь хоршоо хөгжүүлэх сангийн авлага байна.

3.4.3 Бараа материал

Бараа материалын дансны эцсийн үлдэгдэл 115,114.9 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 26,526.3 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 4 Бараа материалын үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Түүхий эд материал	38,898.51	46,426.33	7,527.81
Эм боох материал	38,898.51	46,426.33	7,527.81
Хангамжийн материал	49,690.05	68,688.57	18,998.52
Бичиг хэргийн материал	4,912.01	5,588.48	676.47
Аж ахуйн материал	32,345.34	45,823.89	13,478.55
Сэлбэг хэрэгсэл	53.00	53.00	0.00
Түлш, шатах тослох материал	-	-	0.00
Хүнсний материал	-	-	0.00
Бусад хангамжийн материал	12,379.70	17,223.20	4,843.50
Нөөцийн бараа			0.00
Дүн	88,588.56	115,114.90	26,526.33

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Бараа материалын эцсийн үлдэгдэл 115,114.9 мянган төгрөгийн 46,548.0 мянган төгрөг буюу 40,4 хувийг эмийн эргэлтийн сан, 62,512.7 мянган төгрөг буюу 54,3 хувийг ЗДТГ, 6,054.0 мянган төгрөг буюу 5,2 хувийг ИТХ-ын бараа материал эзэлж байна.

Бараа материалын эцсийн үлдэгдэл 115,114.9 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 26,526.3 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын бараа материал 17,063.7 мянган төгрөгөөр, ИТХ-ын бараа материал 1,934.7 мянган төгрөгөөр, эргэлтийн эмийн сангийн бараа материал 7,527.8 мянган төгрөгөөр тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

3.4.4 Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл цэвэр дүнгээр 2,120,994.4 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 234,128.6 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Үндсэн хөрөнгийн жилийн эцсийн 1,146,641.6 мянган төгрөгийн үлдэгдлийн 97,7 хувь буюу 1,121,186.4 мянган төгрөгийг сумын ЗДТГ, үлдэх хувийг эмийн эргэлтийн сан, ИТХ, хоршоо хөгжүүлэх сангийн хөрөнгө эзэлж байна.

Үндсэн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл 1,146,641.6 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 75,061.7 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын үндсэн хөрөнгө 53,101.0 мянган төгрөгөөр, ИТХ-ын үндсэн хөрөнгө 17,960.6 мянган төгрөгөөр, эргэлтийн эмийн сангийн үндсэн хөрөнгө 4,000.0 мянган төгрөгөөр тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 5 Үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Биет хөрөнгө	1,835,762.87	2,069,891.56	234,128.69
Барилга, байгууламж, орон сууц	961,234.54	1,131,225.80	169,991.26
Авто тээврийн хэрэгсэл	401,611.39	401,611.39	0.00
Машин тоног төхөөрөмж	167,305.27	205,790.15	38,484.88
Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	38,793.26	43,945.80	5,152.55
Бусад үндсэн хөрөнгө	266,818.42	287,318.42	20,500.00
Номын фонд	-	-	0.00
Биет бус хөрөнгө	51,102.92	51,102.92	0.00
Программ хангамж	628.92	628.92	0.00
Бусад биет бус хөрөнгө	50,474.00	50,474.00	0.00
Дүн	1,886,865.79	2,120,994.48	234,128.69

Аудитын илрүүлэлт:

ЗДТГ-ын үндсэн хөрөнгөнд 18,823.8 мянган төгрөгийн элэгдэл дутуу бодогдсон алдааг аудитын явцад залруулсан.

3.4.5 Өр төлбөр

Нийт өр төлбөрийн дансны эцсийн үлдэгдэл 15,636.9 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 6,199.1 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт 6 Нийт өр төлбөрийн үлдэгдэл

/ мянган төгрөгөөр/			
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Ажилчидтай холбогдсон өглөг	1,706.03	1,562.71	-143.32
Байгууллагад төлөх өглөг	7,779.60	13,978.75	6,199.15
Хувь хүмүүст төлөх өглөг	95.48	95.48	0.00
Дүн	9,581.11	15,636.94	6,199.15

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

Өр төлбөр дансны эцсийн үлдэгдэл 9,581.1 мянган төгрөгөөр өссөн нь ЗДТГ-ын өглөг 9,055.2 мянган төгрөгөөр, ИТХ-ын өглөг 3,000.6 мянган төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Өр төлбөрийн жилийн эцсийн 15,636.9 мянган төгрөгийн үлдэгдлийн 10,761.2 мянган төгрөг буюу 68,8 хувийг Засаг даргын тамгын газрын өглөг эзэлж байна.

3.4.6 Засгийн газрын хувь оролцоо

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эцсийн үлдэгдэл 1,683,974.1 мянган төгрөг болж, өмнөх оноос 138,847.3 мянган төгрөгөөр өссөн байна.

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны эцсийн үлдэгдэл өмнөх оноос 138,847.3 мянган төгрөгөөр өссөн нь төсөвт байгууллагуудын үр дүнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт 7 Засгийн газрын хувь оролцоо

/ мянган төгрөгөөр/			
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өсөлт (+), Бууралт (-)
Засгийн газрын оруулсан капитал / Засгийн газрын сан / орон нутгийн сан	378,389.05	378,389.05	0.00
Хуримтлагдсан үр дүн	1,166,737.78	1,305,585.09	138,847.31
Өмнөх үеийн үр дүн	2,803,869.78	892,299.96	-1,911,569.83
Тайланг үеийн үр дүн	(1,911,835.22)	138,847.31	2,050,682.53
Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	274,703.22	274,437.82	-265.40
Дүн	1,545,126.83	1,683,974.14	138,847.31

Эх сурвалж: Борнуур сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Төв аймгийн Баянхангай сумын орон нутгийн төсвийн байгууллагуудын 2023 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг орон нутгийн төсвөөс 1,326,277.3 мянган төгрөг, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 245,490.0 мянган төгрөг, 2023 оны төсвийн жилийн урсгал үйл ажиллагааны зардлыг 1,326,277.3 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 52,940.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 298,430.0 мянган төгрөгөөр, урсгал үйл ажиллагааны зардлыг 52,940.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 1,129,574.7 мянган төгрөгөөр, хоршоо хөгжүүлэх сангийн эх үүсвэрийг 100,400.0 мянган төгрөгөөр, ОНХС-ийн эх үүсвэрээр хэрэгжих төсөл арга хэмжээг 199,160.0 мянган төгрөгөөр, нийт 1,429,134.7 мянган төгрөгийг сумын ИТХ-ын 2022 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн “Сумын 2023 оны төсөв батлах тухай” 01 дугаар тогтоолоор баталсан байна.

Энэ нь 2023 оны төсвийн төслийг бодитой, үндэслэлтэй боловсруулсан боловч жил бүр орон нутгийн орлогын төлөвлөгөөг нэмж баталж байгаатай холбоотой байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант оны төсвийг орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 298,430.0 мянган төгрөгөөр батлагдсан байсныг 321,246.0 мянган төгрөг буюу 22,816.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн, ИТХ-ын зардал 117,290.0 мянган төгрөгөөр батлуулсан байсныг 878.2 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 118,168.2 мянган төгрөг, ЗДТГ-ын зардал 613,485.3 мянган төгрөгөөр батлуулсан байсныг 16,395.5 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн 629,880.8 мянган төгрөг, ОНХСан 199,160.0 мянган төгрөгөөр батлуулсан байсныг 33,000.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн, нийт урсгал үйл ажиллагааны зардлыг 50,482.6 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэн, 1,146,848.7 мянган төгрөгөөр, хоршоо хөгжүүлэх сангийн эх үүсвэрийг 100,400.0 мянган төгрөгөөр, ОНХС-ийн эх үүсвэрээр хэрэгжих төсөл арга хэмжээг 232,368.6 мянган төгрөгөөр, нийт 1,479,617.3 мянган төгрөгийг сумын ИТХ-ын 2023 оны 08 дугаар сарын 11-ны өдрийн “Сумын 2023 оны төсөвт тодотгол хийх тухай” 01 дугаар тогтоолоор тодотгон баталсан байна.

Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 8 хөтөлбөрийн 21 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр орон нутгийн төсвийн орлогоос 319,420.7 мянган төгрөг, орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэгээс 797,428.0 мянган төгрөг, ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлэг 141,381.6 мянган төгрөг, орон нутгийн хөгжлийн сангийн шилжих үлдэгдэл 25,987.0 мянган төгрөг, хандив тусламжийн орлого 15,000.0 мянган төгрөг төсвийн урьд оны шилжих үлдэгдлээс 30,000.0 мянган төгрөг, хоршоо хөгжүүлэх сангийн эх үүсвэрээс 100,400.0 мянган төгрөгийг бүрдүүлэхээр байна.

Гүйцэтгэлээр орон нутгийн төсвөөс 1,060,637.1 мянган төгрөгийн санхүүжилт олгож, орон нутгийн төсөвт 241,644.2 мянган төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,206,257.9 мянган төгрөг буюу 81,5 хувьтай байгаа нь үндсэн үйл ажиллагааны зардлын төсвийг 173,459.3 мянган төгрөгөөр дутуу зарцуулсантай холбоотой байна.

Хүснэгт 8 Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

/мянган төгрөгөөр/

д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
1	Орон нутгийн хөгжлийн сан - хөрөнгө оруулалт, төсөл арга хэмжээ	232,368.60	152,669.80	79,698.80	65.70%
2	Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага - үндсэн үйл ажиллагааны зардал	629,880.80	584,316.20	45,564.60	92.77%
3	Хоршоо хөгжүүлэх сан - үндсэн үйл ажиллагааны зардал	100,500.00	100.00	100,400.00	0.10%
4	Орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага - үндсэн үйл ажиллагааны зардал	118,168.20	118,142.50	25.70	99.98%

5	Ерөнхий боловсролын сургууль - тогтмол зардал	257,952.40	225,305.50	32,646.90	87.34%
6	Сургуулийн өмнөх боловсрол - тогтмол зардал	56,388.30	52,504.70	3,883.60	93.11%
7	Эрүүл мэндийн төв - тогтмол зардал	32,345.30	26,223.20	6,122.10	81.07%
8	Соёлын үйлчилгээ - тогтмол зардал	52,113.60	46995.9	5,117.70	90.18%
		1,479,717.20	1,206,257.80	273,459.40	81.52%

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв. түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн харилцах дансаар сумын Засаг даргын тамгын газар нь 205,268.2 мянган төгрөг, ИТХ 12,794.0 мянган төгрөг, нийт 218,062.2 мянган төгрөгийг зарцуулсан байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

3.5.4 Төсөл хөтөлбөрийн үе шат, хүрэх үр дүн

Тус төсөл хөтөлбөр хэрэгжих хугацаанд нийт 8 хөтөлбөрийн 21 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт 9 Төсөл хөтөлбөрийн арга хэмжээний хүрэх үр дүн, биелэлт

/ мянган төгрөгөөр/

№	Хөтөлбөр	Хэрэгжих хугацаа	Хүрэх үр дүн	Хэрэгжилтийн явц	Зарцуулах төсөв	Зарцуулсан
1	70105- Орон нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага	2023.01.01-2023.12.31	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	100%	118,168.20	118,142.50
2	70106- Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага	2023.01.01-2023.12.31	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	93%	629,880.80	584,316.20
3	70106-Хоршоо хөгжүүлэх сан	2023.01.01-2023.12.31	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	0%	100,500.00	100.00
4	71802-Ерөнхий боловсролын сургууль	2023.01.01-2023.12.31	Дулаан, цахилгаанаар бүрэн хангах	87%	257,952.40	225,305.50
5	71801-Сургуулийн өмнөх боловсрол	2023.01.01-2023.12.31	Дулаан, цахилгаанаар бүрэн хангах	93%	56,388.30	52,504.70
6	71702-Соёлын үйлчилгээ	2023.01.01-2023.12.31	Дулаан, цахилгаанаар бүрэн хангах	90%	52,113.60	46995.9
7	71602-Эрүүл мэндийн төв	2023.01.01-2023.12.31	Дулаан, цахилгаанаар бүрэн хангах	81%	32,345.30	26,223.20
8	70106-Орон нутгийн хөгжлийн сан	2023.01.01-2023.12.31	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтээр	66%	232,368.60	152,669.80

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана” гэж заасны дагуу Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын орлого бүрдүүлэлт, шилэн дансны мэдээллийг сайжруулахтай холбоотой өгсөн зөвлөмжийг тусгасан болно.

Аудитыг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Т.Хүрэлбаатар гүйцэтгэж, хяналтыг аудитын менежер О.Амаржаргал, дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт сумын Засаг даргын 2024 оны 3 дугаар сарын 03-ны өдрийн 05/19 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2022 оны үр дүнгийн тайлангийн нийт орлогыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл “Дунд” гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 1,5 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2022 оны санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн, суурь үзүүлэлтийг нийт орлого 1,358,138.5 мянган төгрөгөөс 1,5 хувиар буюу 20,372.0 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 75 хувиар буюу 15,279.0 мянган төгрөгөөр тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзлээ.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг дарга нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаар мэдээлэл ирүүлээгүй болно.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын шилэн дансны цахим хуудсанд тайлант онд байршуулбал зохих мэдээлбэл зохих 171 мэдээллээс хугацаа хоцроосон 44 мэдээлэл, мэдээлээгүй мэдээлэл байхгүй байна.

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Тус байгууллагад бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд шийдвэрлэх алдаа, зөрчилтэй асуудал гараагүй байна.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Төв аймгийн Баянхангай сумын Засаг даргын санхүүгийн үйл ажиллагааанд 2023 оны гуравдугаар улирлын байдлаар завсрын аудитыг хийж 2 зөвлөмж өгсөн байна.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Тус байгууллага нь 2022 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгөгдсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн, сумын Засаг даргын 2024 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдрийн 05/60 дугаартай албан бичгээр хэрэгжилтийг ирүүлсэн байна.

Хүснэгт 10 Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Акт					
Албан шаардлага	1	46,397.8	0	0.0	0,0%
Зөвлөмж					
Нийт дүн	1	46,397.8	0	0.0	0,0%

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Төв аймгийн Борнуур сумын Засаг даргын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд дараагийн аудитаар ОНХС-ийн иргэдийн санал авсан байдал, тендер шалгаруулалт, зарцуулалттай холбоотой асуудлыг гүйцэтгэлийн аудитаар авч үзнэ.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар залруулга хийгдээгүй ба 77,776.5 мянган төгрөгийн зөрчил илэрсэнд 1 зөвлөмж өгсөн.

5.3 Зөвлөмж

Орлогын данстай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Орон нутгийн орлогын төлөвлөгөө 77,776.5 мянган төгрөгөөр тасарсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1-д "Батлагдсан төсвийг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан хуваарь, төсвийн дэлгэрэнгүй хуваарилалт, төсвийн зарцуулалт болон бүрдүүлэлтэд тавих хяналтыг төсвийн сар, улирлын батлагдсан хуваарийн дагуу хэрэгжүүлнэ", 41.2.1-д "хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх" гэсэн заалт болон санхүүгийн тайлангийн "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж:

Сумын орлогын төлөвлөгөөг нийт дүнгээр болон нэр төрлөөр жигд ханган биелүүлэх талаар төлөвлөгөө боловсруулан ажиллах.

Дээрх зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг 2024 оны 04 дугаар сарын 25-ны дотор, биелэлтийг Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2024 оны 6 дугаар сарын 10 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

6. Санхүүгийн тайлангийн аудитад хамрагдсан байгууллагуудын санал дүгнэлтийн талаарх мэдээллийн нэгтгэл

№	Төсвийн захирагчийн ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо				Санал дүгнэлтийн хэлбэр			
		Аудитад хамрагдах	Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр			Зөрчилгүй	Хязгаарлалт тай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	Аудит хийгээгүй				
A	1	2	3	4	5	7	8	9	10
1	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал	1		1					
2	Засаг даргын тамгын газар	1	1			1			
3	Хоршоо хөгжүүлэх сан	1		1					
4	Эмийн эргэлтийн сан	1		1					
5	Орон нутгийн хөгжлийн сан	1		1					
	НИЙТ	5	1	4		1			

7. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс			
							Залруулсан		Залруулаагүй	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
ИТХ										
ЗДТГ	1	18,823.8	1	18,823.8			1	18,823.8		
Дүн	1	18,823.8	1	18,823.8			1	18,823.8		

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Засаг дарга	1	77,776.5					1	77,776.5
ИТХ	1	2,525.3	1	2,525.3				
ЗДТГ	2	7,068.8	1	6,397.6			1	671.2
Хоршоо хөгжүүлэх сан								
Дүн	4	87,370.5	2	8,922.8			2	78,447.7